

**БЪЛГАРСКА БАНКА
ЗА РАЗВИТИЕ**

ДОКЛАД

**от проведени пазарни консултации
във връзка с процедура за избор на
финансови посредници за прилагане
на гаранционни продукти по Програма
InvestEU**

Настоящият доклад („Документът“) е изготвен във връзка с проведени пазарни консултации с цел финализиране документацията за избор на финансови посредници по прилагане на двата основни гаранционни продукта на Българска банка за развитие (ББР) по Програма InvestEU и не следва да се използва за други цели.

ББР не поема отговорност, нито гарантира задължения, финансови или други, пред което и да е лице, включително и пред трети лица, във връзка с информацията, съдържаща се в този документ. Съдържанието на настоящия документ е на база анализ на всички изразени мнения и коментари по време на пазарните консултации и не представлява съвет от страна на ББР към което и да е лице да предприеме или не определени действия, включително, но не само, свързани с осъществяване на сделки, инвестиции, предоставяне на финансиране и/или поемане на каквито и да е ангажименти.

Въведение

През месец юли 2024 г. ББР проведе пазарни консултации сред търговските банки в страната с цел финализиране на документацията за избор на финансови посредници по двата гаранционни продукта на ББР по Програма InvestEU (гаранционен продукт по компонент на политика МСП и съответно гаранционен продукт по компонент на политика „Устойчиви инвестиции“) и предизвикване на интереса на потенциалните финансови посредници.

Консултациите се проведоха във връзка със следните подпродукти, обособени по горните гаранционни продукти:

- **Гаранционен продукт за МСП, състоящ се от:**
  - Подпродукт „Гаранция с таван на загубите“ и
  - Подпродукт „Гаранция без таван на загубите“.
- **Гаранционен продукт „Устойчиви инвестиции“, състоящ се от:**
  - Подпродукт „Гаранция с таван на загубите „Управление на отпадъците, отпадъчните води и чист въздух“;
  - Подпродукт „Гаранция с таван на загубите „Мултимодален транспорт“;
  - Подпродукт „Гаранция без таван на загубите „Сектор Води“.

С оглед събиране на актуална обратна информация от институциите, опериращи на пазара на финансови услуги в България, бяха публикувани следните документи:

- Презентация, съдържаща основните условия за изпълнение на продуктите (вкл. параметри, изисквания за допустимост и за съответствие с правилата за държавни помощи);
- Индикативни технически спецификации
- Критерии за допустимост по продуктите и техните подпродукти;
- Обобщение на информацията, която ще се иска при избор;
- Обобщение на критериите за избор;
- Въпросник за провеждане на пазарните консултации, с включени основни теми, които ще бъдат обсъждани на срещите.

Заинтересованите лица бяха поканени чрез информация, публикувана в специален раздел на интернет страницата на ББР, чрез публикации в пресата и чрез писмо за разпространение на информацията от Асоциацията на банките в България. Посочено е, че срещите ще се провеждат до 30 юли в сградата на ББР или онлайн.

Участници

В пазарните консултации взеха участие десет търговски банки.

Срещите протекоха чрез представяне на основните параметри на двата гаранционни продукти на ББР и техните подпродукти, предоставяне на отговори от всички участници на въпросите от предварително публикувания на сайта на ББР въпросник и споделяне на мнения и коментари по публикуваните документи.

За всички участници подпродукт МСП с таван на загубите - Общи мерки представлява голям интерес, а областите на приоритетните политики по МСП продукта и подпродуктите по продукт „Устойчиви инвестиции“ се припокриват с политиките на развитие на банките.

Гаранция

С помощта на пазарното проучване ББР цели да оптимизира документацията за избор на финансови посредници и да установи предпочитания начин за прилагане от страна на участниците на двата основни продукта по Програма InvestEU, за които е избрана от Европейската комисия за партньор по изпълнението.

Гаранцията на ЕС ще се използва за издаване на портфейлни гаранции от ББР по основните два продукта и техните подпродукти въз основа на сключени оперативни споразумения с финансови посредници, избрани съгласно процедури, еквивалентни на прилаганите от Комисията.

Гаранционен продукт за МСП и неговите два подпродукта

Участниците бяха запознати с продукта и неговите два подпродукта:

- **Гаранция с таван на загубите за МСП**

Обхваща общи мерки и приоритетни политики. Допустими дейности са засилване на дейността, разширяване на производството/подобряване на предоставяните услуги от предприятия и дейности, попадащи в обхвата на приоритетни политики.

- **Гаранция без таван на загубите за МСП**

По подпродукта са допустими дейности, попадащи в обхвата на приоритетни политики. С представянето на продукта за МСП и подпродуктите му се посочиха разликите между тях по отношение на такси и покритие на ниво индивидуална сделка, допустими крайни получатели, допустими сделки, общи мерки и приоритетни политики и техния обхват и региони с фокус на финансиране. Минимум 65 % от общия портфейл по продукта за МСП следва да е насочен към инвестиции в региони, различни от Югозападен регион. В тази връзка от страна на участниците беше потвърдена осъществимостта за прилагане на съотношението за инвестиране главно в по-слабо развити региони. Две от банките считат условието за ограничително, като предложиха да се договори друг процент или определени слаборазвити области от Югозападен регион да бъдат изключени от заложеното

ограничение. Основен въпрос на участниците относно заложеното ограничение за финансиране по региони бе кое е водещото при определяне на региона, адрес на регистрация на крайния получател или място на изпълнение на инвестиция. От страна на ББР беше уточнено, че мястото на инвестицията/финансирането ще е основният показател, който ще служи при определяне спазването на това изискване.

За повечето от участниците е въпрос на вътрешна дискусия кой от двата МСП подпродукта - с или без таван на загуби или комбинация от двата, ще заявят. Всички потенциални финансови посредници изразяват интерес към стандартния подпродукт МСП с таван на загубите – общи мерки. Основните позитиви, които се изтъкнаха, са интересът и нуждите на пазара, както и лесното му прилагане.

По отношение на приоритетните политики банките имат притеснения за прилагането на критериите за допустимост, необходимата документация и допълнителния ресурс, който трябва да разходват, за да изпълняват финансираня в областите по приоритетните политики. Не е без значение и липсата на практика в прилагането до момента.

С изключение на една банка, общото възприятие е положително относно изискването за съотношение в портфейл МСП общи мерки, не повече от 40% и поне 60% приоритетни политики. Кандидатите отговориха, че ще се съобразят със заложеното изискване и смятат, че ще го изпълнят. Повечето от банките се поинтересуваха дали са предвидени санкции при неизпълнение на условието, както и на какъв етап ще се засича изпълнението на това съотношение. От страна на ББР бе уточнено, че санкции не се предвиждат, а преценката ще е към третата година или края на периода на включване, но ще се наблюдава и процесът на запълване на тримесечна база или към определен период, за да се прецени каква е вероятността заявеният портфейл да не бъде запълнен.

Както е посочено и по-горе една банка заяви, че изискването ще я затрудни, а друга предложи общите мерки по продукта за МСП да са с по-висок процент в съотношение с приоритетните политики – 80%-90%.

На въпрос комбинация между общи мерки и приоритетни политики, обособени в подпортфейли, или един общ среден таван за всички, повечето от банките предпочитат разделянето на двата вида подпродукта в подпортфейли.

Относно предвиденото въз основа на договорно задължение с Европейската комисия ограничение за минимален рейтинг, не по-висок от B2 и максимален WAL по МСП подпродуктите, общото възприятие е приемливо и не би затруднило участниците.⁷ От банките го считат за приемливо, 3 ще го обмислят, но като цяло реагират положително. Две от банките са на мнение, че ограничението за максимален WAL ще усложни административно прилагането на продуктите.

Гаранционен продукт "Устойчиви инвестиции"

За някои от участниците интересът е ограничен, тъй като усилията за внедряване и прилагане са по-големи поради ниския размер на гаранцията по продукта. Разбирането е, че подпродуктите ще се изпълняват по-трудно, тъй като са специфични и с ограничен обхват. Поради спецификата на продуктите има притеснения сред бизнес звената предвид големия документооборот. Голяма част от банките проявяват интерес, но е предмет на вътрешно обсъждане и анализ доколко този продукт и неговите подпродукти ще бъдат

обосновани, за да се ангажират с портфейл. Две от банките изразиха своите предпочитания към най-масовия подпродукт „Управление на отпадъците, отпадъчните води и чист въздух“.

Определянето и доказването на допустимостта по гаранционните продукти бяха поставени като въпрос в различна степен от всички участници. Изразено бе притеснение относно доказването на допустимостта, зададоха се въпроси и се обсъдиха възможностите, както и в кои случаи ще се изисква предварителен енергиен одит при инвестициите за енергийна ефективност. Препоръките на участниците са за ясни критерии относно отговорността за установяване и проследяване на допустимостта на финансирането, за да не се стига до изключване на сделки.

В заключение, за участниците е важно и за двата продукта да има ясни критерии и възможно най-малка административна тежест, свързана с критериите за допустимост и потвърждаването на изпълнението на условията и изискванията на двата финансови продукта и техните подпродукти.

Структура и параметри

В процеса на разговор бяха уточнени и предимствата на обсъжданите продукти, в сравнение с други подобни на пазара.

Бяха потърсени вижданията на участниците за възможностите за структуриране на подпродуктите в договорените с ЕК рамки.

По гаранционния продукт за МСП, гаранция с таван на загубите, се потърси визията на потенциалните партньори във връзка с възможността за прилагане на специфични прагове на тавана на загубите за финансиране на общи мерки (30%) и приоритетни политики (25%). Вижданията за обособяване на подпортфейли или съответно общ (осреднен или по-ниския от двата тавана) бяха изравнени.

Потърсена беше и обратна връзка по въпроса за по-подходящо предвиждане на условието относно процент на покритие на гаранцията на ниво индивидуален кредит – фиксиран процент или възможност за гъвкавост и определяне на специфичен процент на покритие за всеки кредит в рамките на максималния. Предпочитанията бяха съсредоточени върху прилагането на фиксиран процент на покритие.

От страна на ББР се уточни, че съгласно договорни задължения с Европейската комисия предпочитаната валута при отчетност е евро, като превалутирането е по курс на Европейската централна банка. По-голямата част от участниците възприеха посоченото като приемливо, като почти всички се обединиха около факта, че предстои присъединяване на България към еврозоната. Част от участниците отбелязаха, че в момента търсенето на заеми в лева е голямо и повечето портфейли са в национална валута. Всички участници се интересуваха от използваните валутни курсове при изчисленията в евро, като отбелязаха, че е важно в споразуменията посоченото да е ясно обозначено. Беше отбелязано, че между курсовете на БНБ и ЕЦБ има разлика, което при по-големи обеми би довело до по-големи разлики.

Обсъдена бе възможността за прилагане на предварително определен процент на възстановяване (Recovery Rate), (като алтернатива на възстановяване pro rata на процента на покритие на гаранцията), за сделки с главница, която не надхвърля 1 000 000 евро (или левовата им равностойност). Участниците изразиха различни виждания по тази възможност. Четири банки проявиха интерес към прилагането ѝ, като споделят мнението, че прилагането на предварително определен процент на възстановяване би улеснило процедурата. Част от участниците, проявили интерес, изразиха предпочитания за по-нисък праг на главницата, спрямо която се прилага процентът. Други уточниха, че е необходимо допълнително обмисляне на въпроса.

Максимални размери на финансиране съгласно режимите на държавна помощ

ББР представи режима на държавни помощи, който може да се предвиди при изпълнение на двата гаранционни продукта и техните подпродукти по Общия регламент за групово освобождаване (ОРГО). Максималният размер на кредитите ще бъде определен въз основа на правилата за държавни помощи, като бяха очертани приложими прагове между 8,5 – 16,5 млн. евро с възможност за по-високи прагове за някои видове инфраструктури. По-голямата част от участниците не предвиждат приложимост на възможностите за по-високи прагове. Мнозинството заявиха, че не се очаква да сключват сделки над прага от 8.5 млн. евро, предвид предвиждания среден размер на кредитите.

Изразена бе и обратна връзка относно сложност на правилата за държавни помощи.

Подход за прехвърляне на ползата от предоставената гаранция към крайните получатели

Повечето участници изразиха предпочитание за подход, свързан с облекчения в обезпеченията. Част от тях биха приложили подхода, прилаган при намаление на лихвения процент по сходни инструменти или комбинация в облекченията, свързани с лихва и обезпечение.

Капиталово третиране на гаранцията

Четири банки поставиха въпроса за капиталовото третиране на гаранцията, като се подчерта, че то е от изключителна важност за тях и адекватните капиталови облекчения биха спомогнали за финансиране в области, в които банките традиционно не инвестират. От страна на ББР бе пояснено, че успоредно с провеждане на консултациите тече процес на дискусия с БНБ. В момента, в който е налице ясно становище, то ще бъде споделено.

Оперативно управление на гаранционния портфейл

По време на срещите бяха обсъдени процесът по преценката за предоставянето на кредитите, периодичното отчитане и мониторинг на изградения портфейл по гаранционните продукти и техните подпродукти. Тъй като няма да има изрично предварително одобрение или съгласуване на кредита с ББР и с оглед сложността при преценка на допустимостта, бе наблегнато на необходимостта от добре разписани

механизми за прилагане на критериите за допустимост и на комуникацията между страните.

Друго условие, представляващо сложност, което следва да бъде адекватно адресирано при изпълнението на продуктите, е прилагане на условията за избягване на двойно финансиране и на правилата за натрупване на помощи.

В заключение, желанието на участниците е да има ясни критерии относно отговорността за установяване и проследяване на допустимостта на финансирането, за да не се стига до изключване на сделки.

На следващо място бяха обсъдени периодът на включване по двата продукта, допустимите форми на финансиране, срок за плащане и възнаграждения.

Обсъден беше и въпросът за събитието, което представлява основание за плащане от страна на ББР по суми в неизпълнение. От пазарните консултации стана ясно, че участниците използват стандартна политика при управление на просрочия и събиране на вземания. Почти всички участници се обединиха около вариантите за предявяване на гаранцията при просрочие повече от 90 (деветдесет) дни или обявяване на сделката в предсрочно изискуема.

По отношение на заложения срок от 60 (шестдесет) дни за плащане от страна на ББР след предявяване, всички банки считат срока за приемлив, като три от тях предложиха да се заложи по-кратък срок от 30 (тридесет) дни.

Процедура за избор на финансови посредници

Всички участници се интересуваха кога ще бъде обявена процедурата, етапите на избор на финансови посредници и какви срокове се предвиждат за представяне на документите. Общото разбиране е, че следва да се предвиди възможност кандидатите да разполагат с достатъчно време за подготовка на документацията предвид обема ѝ. Има притеснения, че процедурата може да съвпадне с процедури, обявени от други институции, по които заинтересованите страни ще участват. Това би затруднило кандидатите да се включат в планираните срокове за кандидатстване.

Всички участници се обединиха около предложението документацията по процедурата за избор на финансови посредници да се подава електронно. Само един участник сподели, че предпочита подаването на документите да се осъществява на място в деловодството на Българската банка за развитие.